

Informacja nt. zatrudniania cudzoziemców w Polsce

(grudzień 2016 r.)

Główne wnioski:

- W 2016 r. kontynuowany jest wzrost zatrudnienia cudzoziemców w Polsce, w szczególności w zakresie podejmowania pracy bez zezwolenia - na podstawie oświadczenia podmiotu o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi. Rok 2016 będzie rekordowy zarówno pod względem liczby wydanych zezwoleń pracą cudzoziemca jak i zarejestrowanych oświadczeń¹. Wg orientacyjnych danych² w 2016 r. wydanych zostało ponad 123 tys. zezwoleń na pracę, a zarejestrowanych ponad 1,3 mln oświadczeń³, co oznacza wzrosty r/r odpowiednio o niecałe 90% i nieco ponad 65%.
- W dalszym ciągu rośnie udział obywateli Ukrainy w liczbie wydanych zezwoleń na pracę (obecnie jest to ok. 83%) i utrzymuje się ich dominujący udział w przypadku oświadczeń (ok. 96-97%).
- Zapotrzebowanie na pracę rośnie w większości branż, szczególnie silny wzrost odnotowywany jest w budownictwie, transporcie, czy przetwórstwie przemysłowym. Rośnie znaczenie agencji pracy tymczasowej jako podmiotów powierzających pracę cudzoziemcom.
- Wyraźnie z roku na rok maleje znaczenie rolnictwa wśród branż, dla który rejestrowane są oświadczenia na pracę cudzoziemców. W okresie styczeń-październik 2016 r. udział rolnictwa wyniósł tylko 27 %, podczas gdy w roku 2010 tej branży dotyczyło 61% (w 2015 r. było to 36%).
- Stopniowo następuje decentralizacja dot. zatrudniania cudzoziemców w Polsce. Największe zapotrzebowanie na pracę cudzoziemców nadal występuje w województwie mazowieckim – tego regionu dotyczy obecnie ok. 39% wydanych zezwoleń i ok. 33% zarejestrowanych oświadczeń. Znaczenie tego województwa jednak stopniowo maleje na tle reszty Polski i obserwowany jest wzrost znaczenia innych regionów.
- Cudzoziemcy stanowią niewielką liczbę wśród zarejestrowanych bezrobotnych (poniżej 0,3%) i tylko nieliczni z nich (ok. 6%) posiadają prawo do zasiłku.
- Wzrasta liczba cudzoziemców zgłoszonych do polskiego systemu ubezpieczeń społecznych (obecnie ok. 1,8% ogółu ubezpieczonych). Szczególnie szybko rośnie liczba ubezpieczonych obywateli Ukrainy.
- Ponad połowa ankietowanych powiatowych urzędów pracy (PUP) ocenia wpływ cudzoziemców na lokalne rynki pracy jako neutralny, 27,5% jako pozytywny lub raczej pozytywny, a 22% jako negatywny lub raczej negatywny. Prawie 70% badanych urzędów przewiduje wzrost zatrudnienia cudzoziemców w ciągu roku. Ponad połowa PUP za najważniejsze ryzyko związane z zatrudnianiem cudzoziemców uważa obniżanie wynagrodzeń, a ponad 70% możliwość zaproponowania niższego wynagrodzenia uważa za najważniejszy powód zatrudniania cudzoziemców przez pracodawców.

¹ Należy zwrócić uwagę, że coraz większa liczba cudzoziemców może pracować na innej podstawie niż zezwolenie na pracę cudzoziemca czy oświadczenie o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi. Można tu wskazać np. obywateli UE, cudzoziemców posiadających zezwolenie na pobyt stały lub którym udzielono ochrony międzynarodowej.

² Oficjalne dane będą opublikowane w lutym 2017 r.

³ Należy pamiętać, że w rzeczywistości liczba cudzoziemców, którzy podjęli pracę w Polsce na podstawie zezwoleń lub oświadczeń jest niższa, z przyczyn takich, jak np.: rezygnacja cudzoziemca z przyjazdu do Polski, odmowę wydania wizy przez konsula, rejestracja więcej niż 1 oświadczenia lub wydanie więcej niż 1 zezwolenia na 1 cudzoziemca czy niestawienie się cudzoziemca w miejscu pracy.

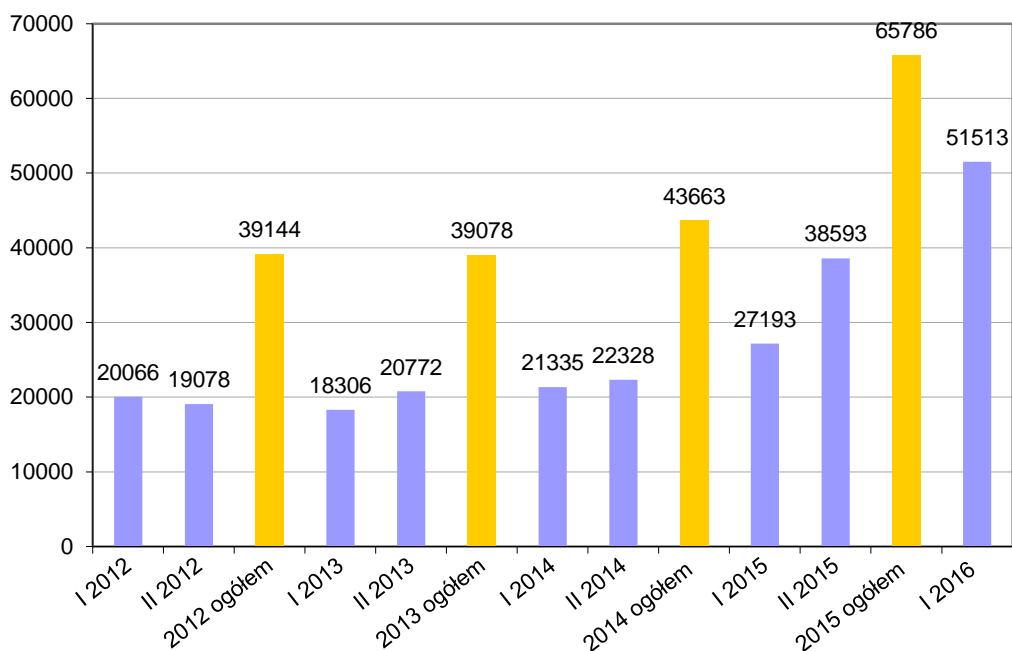
ZEZWOLENIA NA PRACĘ CUDZOZIEMCÓW

1) W I półroczu 2016 r. wydano 51 513 zezwoleń na pracę cudzoziemca, co stanowiło w stosunku do I półrocza 2015 r. wzrost o ok. 89 %. Liczba wniosków o wydanie zezwolenia, złożonych w I półroczu 2016, wyniosła 53 383 (wzrost o 73 % względem analogicznego okresu 2015 r.). W całym 2016 r. liczba wydanych zezwoleń przekroczy, wg orientacyjnych danych, 123 tys.

Tabela 1. Liczba zezwoleń na pracę wydanych w latach 2010 – I połowa 2016 oraz stopa wzrostu r/r

lata	liczba wydanych zezwoleń	zmiana (%) w stosunku do roku poprzedniego
2010	36 622	24,82%
2011	40 808	11,43%
2012	39 144	-4,08%
2013	39 078	-0,17%
2014	43 663	11,73%
2015	65 786	50,67%
I-VI 2016	51 513	89,4% (wzrost w stosunku do I-VI 2015 r.)

Wykres 1. Liczba wydanych zezwoleń na pracę w latach 2012 - I połowa 2016 (dane za półrocza oraz pełne dane roczne za lata 2012-2015)

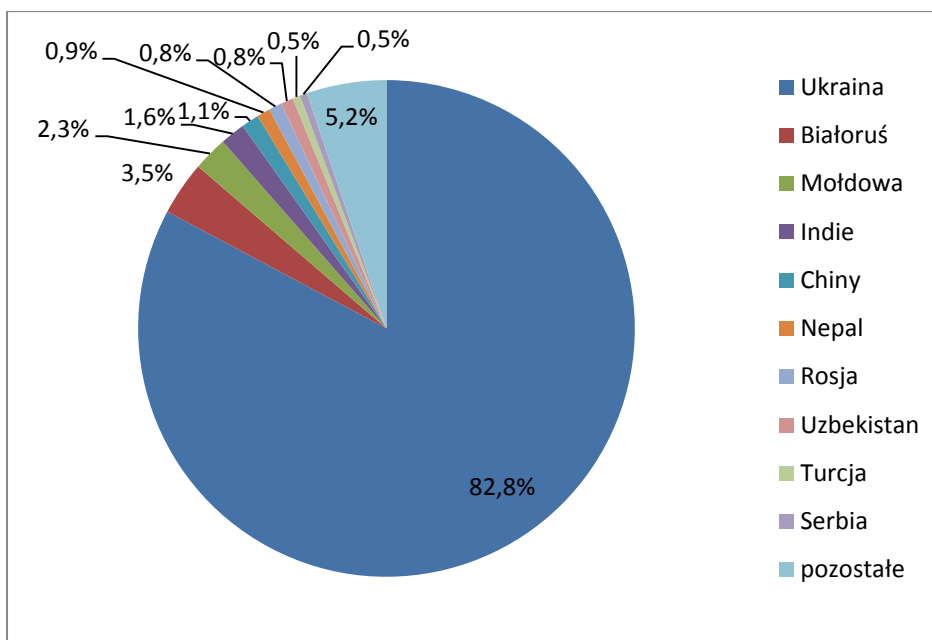

2) Podobnie jak w latach poprzednich, największa liczba wydanych w I połowie 2016 r. zezwoleń na pracę przypadała na województwo mazowieckie (40%). Kolejne województwa,

w których w I połowie 2016 r. odnotowano najwyższy udział wydawanych zezwoleń to: małopolskie (11 %), dolnośląskie (9%) i wielkopolskie (7%). Udział województwa mazowieckiego w ogóle wydanych zezwoleń spada. W 2015 r. województwa mazowieckiego dotyczyło 50% wydanych cudzoziemcom zezwoleń na pracę, w roku 2014 było to 56%. Pod koniec 2016 r. udział województwa mazowieckiego jeszcze spadł – do ok. 39%.

3) Podział zezwoleń na pracę ze względu na obywatelstwo cudzoziemca wskazuje na coraz silniejszą dominację pracowników z Ukrainy. Ok. 83% zezwoleń dotyczy obywateli tego kraju (42 650 zezwoleń w I półroczu 2016 r.) W całym 2015 r. obywatele Ukrainy dotyczyło 76,7% wydanych zezwoleń, w 2014 r. ponad 60%. Dalsze w kolejności kraje pochodzenia cudzoziemców to: Białoruś (3,5%), Mołdavia (2,3%), Indie (1,6%), Chiny (1,1%). Udział pozostałych państw nie przekracza 1% ogółu wydanych zezwoleń. Z roku na rok maleje liczba i udział zezwoleń wydawanych w związku z pracą obywateli państw dalekowschodnich – Wietnamu i Chin, które jeszcze kilka lat temu plasowały się w czołówce państw pochodzenia migrantów zarobkowych w Polsce.

Wykres 2. Zezwolenia na pracę cudzoziemców wydane w I połowie 2016 r. według 10 najliczniej reprezentowanych obywatelstw (udział procentowy)

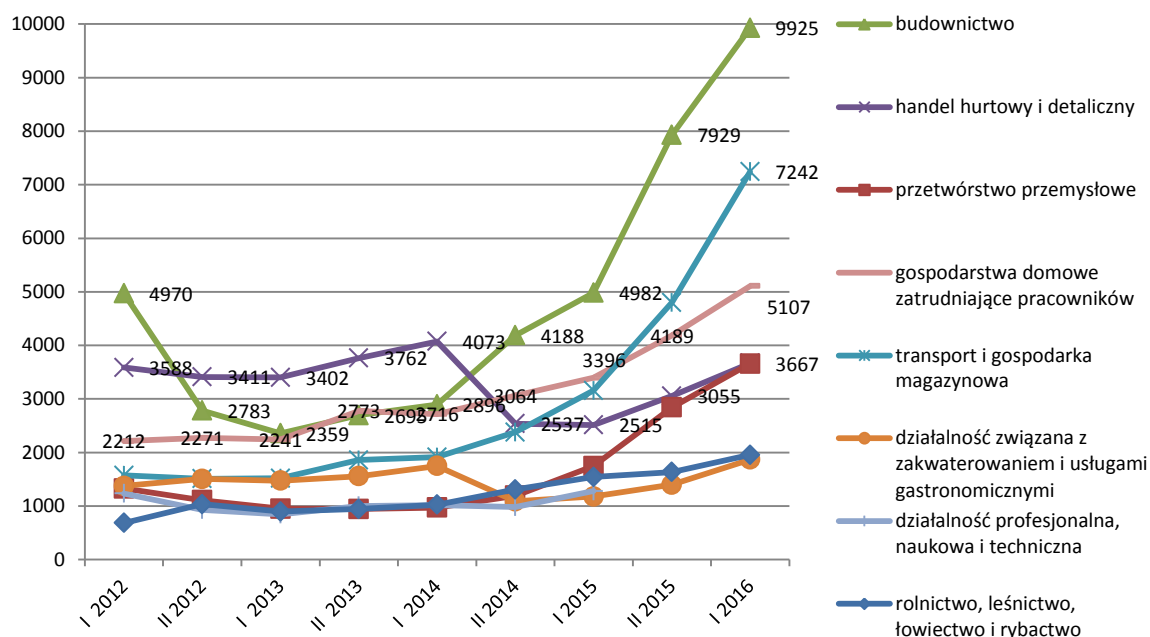
4) W większości branż odnotowano wzrost liczby wydanych zezwoleń na pracę w I półroczu 2016 r. w stosunku do I połowy 2015 r. Najwięcej zezwoleń w I połowie 2016 r. wydano w sektorach: budownictwo – 9925 (19,27%), transport i gospodarka magazynowa – 7242 (14,06%) gospodarstwa domowe zatrudniających cudzoziemców – 5107 (9,91%)⁴. Taka sama kolejność wystąpiła też w 2015 r.

⁴ Dane gromadzone w ramach statystyki publicznej nie uwzględniają niektórych sekcji PKD, m.in. sekcji działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (w tej sekcji znajdują się m.in. agencje pracy tymczasowej). Wg innych źródeł (hurtowania danych) udział tej sekcji rośnie i jest rzędu kilkanaście procent.

Tabela 2. Udział procentowy wybranych sekcji PKD w ogólnej liczbie wydanych zezwoleń (2012 – I półrocze 2016 r.)

lata	Liczba wydanych zezwoleń na pracę	z ogółem według wybranych sekcji PKD							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel hurtowy i detaliczny	transport i gospodarka magazynowa	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
2012	39144	4,39%	6,22%	19,81%	17,88%	7,87%	7,37%	5,53%	11,45%
2013	39078	4,71%	4,85%	12,93%	18,33%	8,65%	7,75%	4,73%	12,83%
2014	43663	5,34%	4,96%	16,22%	15,14%	9,83%	6,49%	4,59%	13,24%
2015	65786	4,83%	6,97%	19,63%	8,47%	12,10%	3,92%	5,05%	11,53%
I poł. 2016	51513	3,79%	7,10%	19,27%	7,12%	14,06%	3,63%	8,09%	9,91%

Wykres 3. Liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców w Polsce w okresie I półrocze 2012 r. - I półrocze 2016 r. (najczęściej występujące sekcje PKD)

5) Wśród najbardziej popularnych zawodów, dla których wydawano zezwolenia na pracę cudzoziemca w I połowie 2016 r. znalazły się: pomoce domowe, kierowcy samochodu ciężarowego, rozbieracze – wykrawacze, tynkarze, pomocniczy robotnicy budowlani, operatorzy do przetwórstwa mięsa

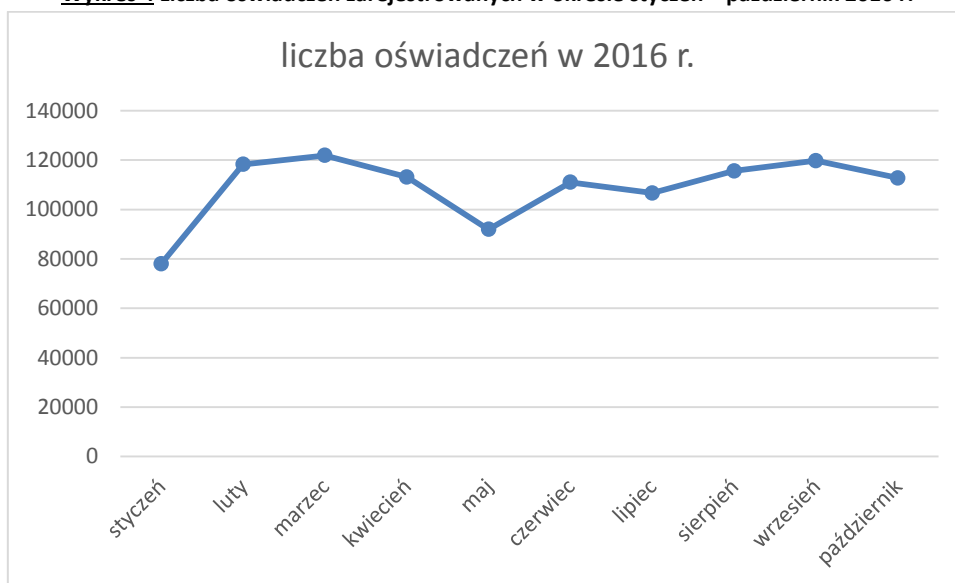
6) Liczba wydanych w I połowie 2016 r. decyzji o odmowie wydania zezwolenia na pracę wyniosła 552 (w I półroczu 2015 r. 564).Wzrosła w I półroczu 2016 r. - w porównaniu do I poł.

2015 r. - liczba decyzji o uchyleniu zezwolenia na pracę (z 5 230 do 7 528).

OŚWIADCZENIA O ZAMIARZE POWIERZENIA PRACY CUDZOZIEMCOWI⁵

7) Dane za 2016 r. (do października) wskazują na kontynuację wzrostu liczby rejestrowanych oświadczeń. Do końca października 2016 r. zarejestrowano 1 089 115 oświadczeń. W analogicznym okresie roku 2015 r. zarejestrowano ich 665 956 (zatem nastąpił wzrost o 62%). Wg orientacyjnych danych w 2016 r. zarejestrowano ponad 1,3 mln oświadczeń. W porównaniu do okresu sprzed 2014 r. nie ma widocznego efektu sezonowości (znacznie większej liczby oświadczeń w pierwszych miesiącach roku).

Wykres 4 Liczba oświadczeń zarejestrowanych w okresie styczeń – październik 2016 r.

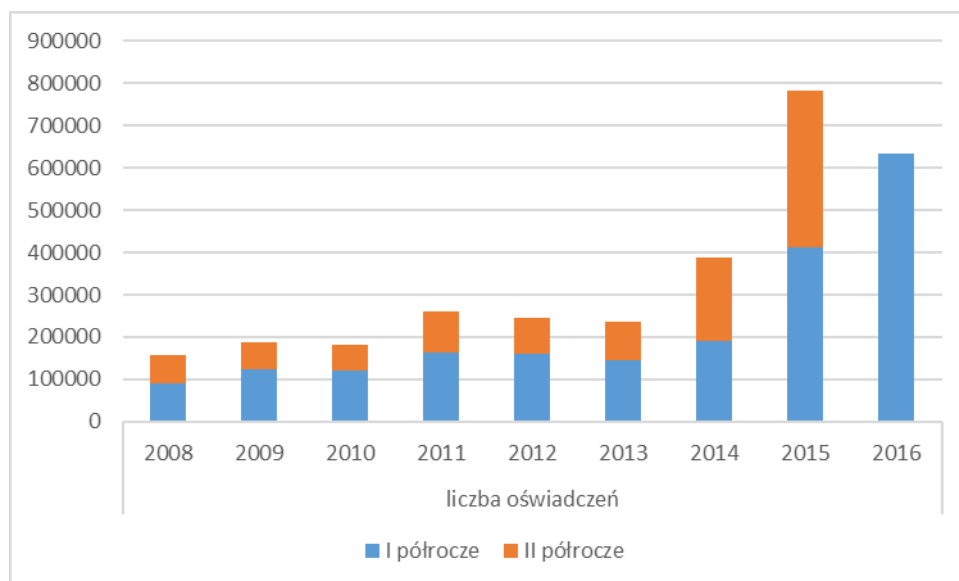

Wykres 5. Liczba oświadczeń zarejestrowanych w latach 2008-2015 oraz szacunkowe dane na rok 2016

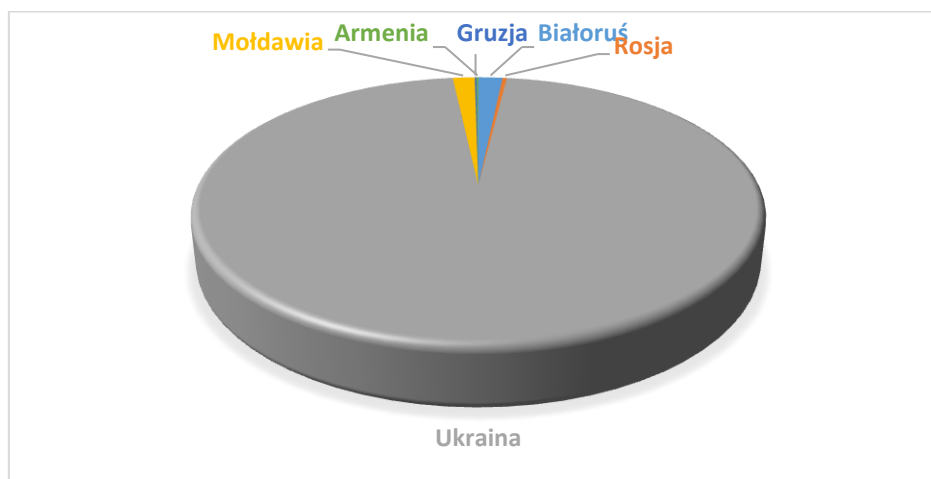
⁵ Zarejestrowane przez pracodawcę w powiatowym urzędzie pracy oświadczenie umożliwia wykonywanie pracy bez zezwolenia przez okres 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy obywatelom Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji i Ukrainy.

Wykres 6. Liczba oświadczeń rejestrowanych w latach 2011-2016 z podziałem na półrocza

8) Dane za 2016 rok wskazują na utrzymującą się dominację obywateli Ukrainy – w okresie styczeń – październik 2016 na obywateli tego państwa przypadało 97% wszystkich zarejestrowanych oświadczeń (dla porównania w całym 2015 r. było to 98%). Liczba oświadczeń zarejestrowanych we wskazanym okresie roku 2016 dla obywateli poszczególnych państw objętych procedurą uproszczoną przedstawiała się następująco: Ukraina – 1 049 007, Białoruś – 17 916, Mołdawia – 16 309, Rosja – 3 229, Gruzja – 1 410, Armenia – 1 242.

Wykres 7. Struktura oświadczeń zarejestrowanych w okresie styczeń – październik 2016 r. według obywatelstwa

9) Najwięcej cudzoziemców wykonujących pracę w związku z oświadczeniem w okresie od stycznia do października w 2016 r. jest zatrudnianych w rolnictwie – 323 636 (27%). W roku 2010 tej branży dotyczyło 61% (109603) rejestrowanych oświadczeń. W 2015 r. było to 36% (276 916). Do sekcji PKD, w których udział rejestrowanych oświadczeń się zwiększa, należą m.in.: budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (w ramach której występują m.in. agencje pracy tymczasowej) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

10) Według danych z 2016 r. (styczeń – październik) udział kobiet w strukturze oświadczeń wynosił 35%. We wcześniejszych latach było to: 2015 r. – 34%, 2014 – 38,4%, 2013 r. - 44,6%, 2012 r. - 38,4%, 2011 r. - 43,5%, 2010 r. - 45,7%, 2009 r. – 48,9%, 2008 r. – 46,7%.

11) Oświadczenia są skoncentrowane pod względem terytorialnym, choć obserwujemy stopniowe zmniejszanie się dominującego udziału województwa mazowieckiego (ok. 33% w I połowie 2016 r. przy ok. 52% w 2014 r.). Procentowy udział liczby rejestrowanych oświadczeń wzrósł w 10 województwach. Dekoncentrację obserwujemy też na poziomie powiatów, o ile w 2015 r. pierwsze trzy powiaty stanowiły ok. 40% ogółu oświadczeń, to wg orientacyjnych danych z końca 2016 r. obecnie jest to już tylko ok. 17%. Najwięcej oświadczeń rejestrowano w powiatach: grójeckim, płońskim, m. Wrocławia, m. Poznania, m. st. Warszawy i piaseczyńskim.

Tabela 3. Struktura oświadczeń zarejestrowanych przez powiatowe urzędy pracy, według województw, od 2011 r. do połowy roku 2016 r. (w %)

Województwa	Oświadczenia					
	2011	2012	2013	2014	2015	I półrocze 2016
Dolnośląskie	9,47%	11,66%	9,75%	9,50%	9,34%	9,10%
Kujawsko - Pomorskie	0,69%	0,93%	1,24%	2,46%	3,80%	3,41%
Lubelskie	8,49%	7,93%	7,68%	6,78%	7,16%	6,80%
Lubuskie	3,17%	3,49%	2,77%	2,84%	4,36%	5,57%
Łódzkie	3,44%	2,48%	2,28%	2,94%	4,82%	5,94%
Małopolskie	3,57%	3,50%	3,92%	5,17%	5,92%	6,69%
Mazowieckie	52,66%	53,34%	55,58%	52,38%	40,41%	33,23%
Opolskie	1,63%	1,44%	1,66%	1,59%	1,88%	1,65%
Podkarpackie	0,97%	0,77%	1,15%	2,04%	1,29%	0,90%
Podlaskie	1,00%	0,48%	0,48%	0,47%	0,90%	0,62%
Pomorskie	2,09%	1,74%	1,39%	1,50%	3,23%	4,38%
Śląskie	3,68%	3,07%	2,81%	2,91%	4,39%	5,17%
Świętokrzyskie	2,60%	2,41%	2,57%	1,89%	2,19%	2,68%
Warmińsko - Mazurskie	0,17%	0,28%	0,37%	0,37%	0,46%	0,54%
Wielkopolskie	4,55%	5,04%	4,97%	5,68%	7,50%	9,08%
Zachodniopomorskie	1,83%	1,44%	1,38%	1,48%	2,34%	4,09%
Ogółem	259 777	243 736	235 616	387 398	782222	634 321

12) Zmniejsza się liczba oświadczeń rejestrowanych dla cudzoziemców, którzy będą ubiegać się o tytuł pobytowy (najczęściej dotyczy to tych, którzy przebywają za granicą i starają się o wizę). W okresie styczeń – październik 2016 r. tej kategorii dotyczył 67,5% oświadczeń. W analogicznym okresie 2015 r. cudzoziemców, którzy dopiero mieli ubiegać się o tytuł pobytowy dotyczyło 73% oświadczeń, w roku 2014 - 79%, a w 2013 r. - 85%.

13) Najbardziej popularnym zawodem, dla którego rejestrowano oświadczenia w 2016 r. (do 15 grudnia) był robotnik wykonujący proste prace polowe. Na kolejnych pozycjach znalazły się: robotnik

wykonujący prace proste w ogrodnictwie i sadownictwie, robotnik wykonujący prace proste w budownictwie ogólnym, robotnik wykonujący prace proste w przemyśle, pozostali pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani, ręczny pakowacz i znakowacz, magazynier, kierowcy samochodów ciężarowych, gospodarze budynków, masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb, pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe, murarze, pracownicy wykonujący dorywcze prace proste.

14) Pracodawcy rejestrując oświadczenia w 2016 r. (do października) w prawie połowie przypadków deklarowali zamiar powierzenia pracy na podstawie umowy zlecenie (46,7%), 34% oświadczeń dotyczyło umowy o dzieło, zaś 19% umowy o pracę. Porównując te dane do danych za rok 2015 widać wyraźne zmniejszenie się udziału umów o dzieło (o 13 punktów procentowych) głównie na rzecz umów zlecenie. W stosunku do ubiegłego roku o 5 punktów procentowych zwiększył się też udział umów o pracę.

15) Liczbę pracodawców rejestrujących oświadczenia w 2016 r. (do 15 grudnia 2016 r.) można szacować na ok. 62,5 tys. Przeciętny pracodawca zarejestrował 19 oświadczeń (w 2015 r. było to 17). We wskazanym okresie zarejestrowano oświadczenia dla ok. 800 tys. cudzoziemców. Dla przeciętnego cudzoziemca zarejestrowano w 2016 r. 1,5 oświadczenia (w 2015 r. – 1,4).

CUDZOZIEMCY W POWIATOWYCH URZĘDACH PRACY ORAZ W SYSTEMIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

16) Liczba cudzoziemców zarejestrowanych jako bezrobotni wyniosła na koniec października 2016 r. niecałe 3,6 tys. (podobnie jak na koniec października 2016 r.). Cudzoziemcy stanowili więc na koniec października 2016 r. ok. 0,27% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. W 2015 r. było to 0,24%, a w 2014 r. 0,21%. Udział cudzoziemców w ogóle zarejestrowanych od lat nie przekracza 0,3%, choć wykazuje tendencję rosnącą (na koniec 2007 r. wynosił 0,10%, na koniec 2011 r. 0,18%).

17) Obywatele państw trzecich stanowili 84% ogółu cudzoziemców zarejestrowanych jako osoby bezrobotne na koniec października 2016 r. (rok wcześniej było to 86%) Najliczniejszą grupą wśród zarejestrowanych bezrobotnych cudzoziemców byli obywatele Ukrainy - niecałe 37% (w 2015 r. – ok. 38%), następnie Rosji - ok. 15% (2015 r. – 16%) i Białorusi - ok. 8,5% (2015 r. – ok. 8%).

18) Biorąc pod uwagę tytuł pobytowy cudzoziemców, na koniec października 2016 r. ok. 45% bezrobotnych cudzoziemców z państw trzecich posiadało prawo pobytu stałego, niecałe 9% - ochronę uzupełniającą, ponad 8% - zezwolenie na pobyt czasowy członka rodziny obywatela polskiego, a po niecałe 6% - zgodę na pobyt ze względów humanitarnych i status uchodźcy.

19) Na koniec października 2016 r. 221 cudzoziemców posiadało prawo do zasiłku, co stanowiło ok. 6,2% wszystkich cudzoziemców zarejestrowanych jako osoby bezrobotne. W przypadku obywateli Polski odsetek ten wynosił ponad 13%.

20) Zarówno w przypadku obywateli polskich jak i cudzoziemców, w rejestrach bezrobotnych przeważały kobiety. Na koniec października 2016 r. stanowiły one ok. 60% bezrobotnych cudzoziemców (w przypadku Polaków – 54%).

21) Na koniec września 2016 r. liczba ubezpieczonych, którzy do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podały inne obywatelstwo niż polskie wyniosła ok. 266,5 tys. Oznacza to wzrost o ok. 45% od początku 2016 r. Cudzoziemcy stanowią obecnie ok. 1,8% ubezpieczonych w polskim systemie.

22) Największą grupę cudzoziemców stanowili na koniec września 2016 r. obywatele Ukrainy (ok. 65%). W ich przypadku wzrost liczby ubezpieczonych od początku 2016 r. wyniósł ok. 71%.

WPLYW ZATRUDNIENIA CUDZOZIEMCÓW NA LOKALNE RYNKI PRACY⁶

23) 50,5% badanych powiatowych urzędów pracy (PUP) ocenia wpływ zatrudniania cudzoziemców na lokalny rynek pracy jako neutralny, 27,5% jako pozytywny lub raczej pozytywny, zaś 22% jako negatywny lub raczej negatywny. Na bardziej szczegółowe pytanie jaki jest wpływ na lokalny rynek pracy cudzoziemców o wysokich kwalifikacjach, blisko połowa PUP odpowiedziała, że w ich powiecie cudzoziemcy zatrudniani są jedynie do prac o niskich kwalifikacjach, 29% wskazało na neutralny wpływ, 18% na pozytywny lub raczej pozytywny, a 5% negatywny lub raczej negatywny.

24) 69% PUP przewiduje, że zapotrzebowanie na pracę cudzoziemców wzrośnie w następnym roku, 17% nie potrafiło ocenić, 13% przewiduje utrzymanie na tym samym poziomie, a nieco ponad 1% spadek zapotrzebowania na pracę cudzoziemców.

25) Jako najważniejsze ryzyko związane z zatrudnianiem cudzoziemców 56% PUP wskazuje obniżanie wynagrodzeń, po 13% zjawisko tzw. wypychania polskich pracowników i zwiększanie się udziału umów cywilnoprawnych. Również 13% nie dostrzega w tej chwili negatywnych konsekwencji.

26) Jako najczęstszy powód zatrudniania cudzoziemców aż 72% PUP wskazało możliwość proponowania niższego wynagrodzenia, 18% - brak polskich kandydatów, a 3% lepszą ocenę przez pracodawców jakości pracy cudzoziemców w porównaniu do polskich pracowników.

⁶ Na przełomie października/listopada 2016 r. MRPiPS przeprowadziło ankietę wśród powiatowych urzędów pracy nt. zatrudniania cudzoziemców. Odpowiedziało 317 z 340 urzędów (93%).